

Isosäkylän koulu

Suunnitelma koulukiusaamisen ehkäisemiseksi ja kiusaamistapauksiin puuttumiseksi

MITÄ KIUSAAMINEN ON?

Kiusatuksi joutuessaan lapsi on toistuvasti yhden tai useamman lapsen kielteisten tekojen kohde.

Siitä syystä lapsi voi kokea itsensä muita huonommaksi, uhatuksi, arvottomaksi tai torjutuksi.

Yksittäiset teot eivät ole kiusaamista.

Kiusaajan ja kiusatun lisäksi kiusaaminen koskee ryhmässä myös muita oppilaita. Ryhmän jokaisella lapsella on rooli kiusaamisprosessissa. Näitä rooleja ovat kiusattu, kiusaaja, kiusaajan kannustaja ja hiljainen hyväksyjä. Hyviä rooleja kiusatun kannalta ovat kiusaajan tukija ja avun pyytäjä.

KIUSAAMISEN EHKÄISY

On tärkeää, että koulun henkilökunnalla on tietoa kiusaamisesta, koulun toimintatavoista koulukiusaamisen ehkäisemiseksi ja yksittäisiin kiusaamistapauksiin puuttumiseksi. Henkilökunnan perehdytys tapahtuu työhön tultaessa ja aiheeseen palataan lukuvuosittain kiusaamistilannetta arvioitaessa. Tämä suunnitelma on vanhempien, oppilaiden ja henkilökunnan nähtävillä koulun www-sivuilla.

Välituntivalvojat käyttävät huomioliiviä, jotta heidät on helpompi erottaa pihalla.

Kiusaamisen ehkäisy on vaikuttamista ryhmän toimintaan ja vuorovaikutustaitojen vahvistamista. Luokkatasolla pyritään vaikuttamaan oppilaisiin niin, että he kiusaajan kannustamisen sijaan asettuisivat tukemaan kiusattua ja osoittaisivat, etteivät hyväksy kiusaamista. Oppilaiden tasolla keskitytään esille tulevien kiusaamistapauksien mahdollisimman tehokkaaseen selvittelyyn. Keskeinen työmuoto ovat selvittämiskeskustelut, jotka noudattavat ennalta sovittua rakennetta. Selvittämiseen liittyy aina seurantakeskustelu, jossa varmistetaan että tilanne on muuttunut.

Koulukiusaamista käsitellään systemaattisesti opintojaksossa 1. ja 4. luokan aikana sekä lukuvuosittain muiden aihealueiden yhteydessä ja mm. koulun yhteisissä tapahtumissa. Koulukiusaamisasian ehkäisyssä hyödynnetään Yhteispeli-menetelmän ja vertaissovittelu Verson toimintatapoja sekä Suomen mielenterveysseuran Hyvää mieltä-materiaaleja sosiaalisten taitojen ja vuorovaikutustaitojen harjoittamisesta lapsilla.

TOIMENPITEET YKSITTÄISISSÄ KIUSAAMISTILANTEISSA

Kiusaamistapauksissa pyritään mahdollisimman tehokkaaseen puuttumiseen.

Kiusaamisesta tiedon saanut opettaja arvioi tapauksen vaatiman käsittelytavan. Aluksi selvitetään, onko kysymyksessä systemaattinen kiusaaminen, satunnaisempi konflikti, riita lasten välillä tai esimerkiksi väärinkäsityksiin perustuva loukkaantuminen. Konflikti- ja kiusaamistapauksen käsittelymahdollisuuksia ovat seuraavat:

- Vertaissovittelu
- Kiusaamistapausta varten koottu aikuisten muodostama tiimi, joka lähtee hoitamaan asiaa asianosaisten kanssa.

Molemmissa toimintatavoissa käsittelyn jälkeen tilannetta seurataan lähiviikkojen ajan.

Koulukiusaamisasioiden käsittelyssä ajatuksena on, että ensin oppilaille annetaan mahdollisuus muuttaa käyttäytymistään itsenäisesti. Vasta seuraavassa vaiheessa asiasta tiedotetaan oppilaiden kotiin.

Sekä vertaissovittelulla että aikuisten kanssa käsitellyt kiusaamistapaukset ja niiden seurantakerrat kirjataan opettajan huoneen kansioon.

Vertaissovittelu

Sovittelu on vapaaehtoinen, yhteisöllinen konfliktinhallintamenetelmä, jossa puolueettomat sovittelijat toimivat fasilitaattoreina eli sovinnon mahdollistajina. Sovittelussa asianosaiset itse etsivät ja löytävät ratkaisun tilanteeseen sovittelijoiden tuella. Sovittelussa käsitellään tekoja, tunteita, arvoja ja ratkaisuja. Ulkopuolinen ei arvota konfliktin suuruutta vaan kaikenlainen mielipaha sovitellaan mahdollisimman varhain. Sovittelussa opitaan vuorovaikutustaitoja niin koulutaipaleelle kuin tulevaakin elämää varten. Sovittelun ydin on dialogissa, oppimisen halussa ja toisen ihmisen näkökulman ymmärtämisessä sekä konfliktien yhteisessä ratkaisemisessa.

Sovittelutoiminta ei poista koulun muita puuttumisen menetelmiä, mutta antaa hyvän työvälineen eritasoisten konfliktien lapsiystävällisen ja varhaisen huomioimisen ja käsittelyn toteuttamiseen. VERSO-ohjelma kouluttaa sekä oppilaita että henkilökunnan jäseniä sovittelijoiksi. Vertaissovittelijoiden toimintaa tukee aikuisten Verso-ohjaajien tiimi, joka arvioi aina tapauskohtaisesti, mikä tilanne ohjataan vertaissovitteluun ja mikä taas tarvitsee aikuisjohtoista menettelyä.

Vertaissovittelu on yksinkertainen selkeä menetelmä, jonka mukaisesti osapuolia hieman vanhemmat sovittelijoiksi koulutetut (VERSO-koulutus) oppilaat auttavat osapuolina olevia oppilaita löytämään itse ratkaisun ristiriitaansa. Vertaissovittelu on yksi lasten ja nuorten osallisuuden menetelmistä, jossa vertaistuki pääsee toteutumaan. Vertaissovittelutoiminta toteuttaa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luvun 3.3. näkemystä siitä, että oppilailla tulisi olla kouluvuosiensa mahdollisuus harjoitella neuvottelemista, sovittelua ja ongelmanratkaisua ja tätä kautta vastuun kantoa ilman leimaamista tai leimaantumista. Sovittelun aikana osapuolet saavat kertoa oman näkemyksensä tapahtuneesta, kuvata tuntemuksiaan ja pohtia eri ratkaisuvaihtoehtoja. Sovittelussa ei etsitä syyllisiä eikä jaeta rangaistuksia vaan yhdessä etsitään ratkaisuja niin, että koulutyö voi rauhassa jatkua. Kaavaa noudattamalla sovittelijaoppilaat ja ristiriidan osapuolet harjoittelevat sovittelutaitojaan ja etenevät lopulta sopimukseen. Muutaman viikon kuluttua osapuolilta kysytään ovatko lupaukset pitäneet. Mikäli vertaissovittelu ei johda toivottuun tulokseen, ohjataan tapaus aikuisten kanssa käsiteltäväksi tapaukseksi.

Aikuisten kanssa käsiteltävät kiusaamisasiat

Myös aikuisjohtoisessa kiusaamistapausten selvittelyssä voidaan käyttää sovittelun periaatteita. Kiusaamistapaukseen perehdytään käymällä keskusteluja eri osapuolten kanssa. Aikuiset keskustelevat ensin kiusatun oppilaan ja tämän jälkeen jokaisen kiusaamiseen osallistuneen oppilaan kanssa yksitellen.

Kiusaamisessa mukana olleet lapset tavataan vielä ryhmänä. Kun on sovittu, miten he muuttavat käyttäytymistään, sovitaan uudesta tapaamisesta, nk. seurantakeskustelusta. Sekä kiusatun että kiusaamiseen osallistuneiden kanssa tavataan uudelleen ja varmistetaan, että kiusaaminen on todella loppunut.

Jos tapaus on sen kaltainen, että ensimmäisessä vaiheessa oppilaille voidaan ensin antaa mahdollisuus itsenäisesti muuttaa käytöstään, silloin käsittelystä ei tiedoteta kotiin. Jos kuitenkin asia on ollut huolestuttava, on tarpeen tiedottaa kotiinkin. Myös oppilashuoltohenkilökunnan tukea käytetään tarvittaessa. Tarvittaessa otetaan yhteyttä myös muihin viranomaisiin, esim. sosiaalitoimeen tai poliisiin.

Jos seurantatapaamisissa ilmenee, että kiusaaminen jatkuu, asiaa käsitellään huoltajien ja oppilaiden kanssa. Tarvittaessa vanhempia voidaan pyytää koululle selvittämään asiaa. Ensisijaisesti kiusaamiseen liittyvät keskustelut käydään kuitenkin koulun aikuisten ja oppilaiden välillä.

YHTEISTYÖ KOTIEN KANSSA

Kodin rooli kiusaamistapausten ilmoittamisessa, kiusatun ja kiusaajan tukemisessa ovat ensiarvoisen tärkeitä. Kodin keskustelukulttuuri siirtyy lapsen ajatuksiin suoraan. Se on hyvä tiedostaa. Paljon hyviä ajatuksia löytyy sivulta: http://www.kivakoulu.fi/toimenpiteet_kotona

TOIMINTATAPOJEN KEHITTÄMINEN JA ARVIOINTI

Kiusaamisen ehkäiseminen ja kiusaamistapausten selvittely ovat erittäin tärkeitä turvallisuuden ja viihtyisyyden takaamisessa. Näiden asioiden esillä pitäminen ja arviointi on koko henkilökunnan tehtävä. Koulun oppilashuoltoryhmä järjestää kyselyjä ja arvioi koulun käyttämien menettelyjen tehokkuutta.